

Szenes Zoltán

Koncepcióváltás a magyar békefenntartásban?

A magyar békefenntartói szerepvállalás a 19. század végéig nyúlik vissza. Magyar katonák az Osztrák–Magyar Monarchia közös hadseregének részeként a világ számos pontján igyekeztek megakadályozni a konfliktusok eskalációját. Békefenntartói feladatot láttak el 1897-ben Kréta szigetén, részt vettek a kínai boxerlázadás (1901) utáni helyzet normalizálásában, óvták a békét Koszovóban (1902–1907) és Albániában (1902–1914). 1973–1975 között 750 fős magyar kontingens tevékenykedett a Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság égisze alatt Dél-Vietnamban.

A rendszerváltás (1989) után Magyarországnak hamar szembesülnie kellett a válságkezelés kihívásaival. A szomszédos délszláv válság során gyorsan tudatosult a politikában és a közvéleményben, hogy idejémult a csak az ország határainak és területének védelmére korlátozódó, egyedül a nemzeti erőkre és eszközökre támaszkodó hagyományos biztonságfelfogás. Az 1990-es évek elejétől a nemzetközi békefenntartáshoz való magyar hozzájárulás folyamatosan fejlődött és erősödött. A Magyar Honvédség kezdetben ENSZ katonai megfigyelőket, néhány fős csoportokat küldött Afrika (Angola, Uganda, Mozambik) és a Közel-Kelet (Irak, Kuvait) válsággócaiba.

A magyar békefenntartás történetében jelentős fordulat következett be 1995-ben: Magyarország fegyveres békefenntartókat küldött a Sínai-félszigetre, Ciprusra és a Balkánra. Mindenképpen kiemelendő, hogy az első ENSZ-csathozzájárulást Cipruson 1995 novemberétől az osztrák hadsereggel közösen valósítottuk meg: a magyar kato-

nák azóta is végzik (ma már a szlovákokkal együtt) a járőrözést, a tűzszünet fenntartását a sziget két részét elválasztó területen. Még 1995-ben fontos döntések születtek a NATO IFOR-műveletének támogatásával kapcsolatban. Magyarország biztosította a NATO-erők átvonulását a szárazföldön és a légtérben, befogadó nemzeti támogatást nyújtott átmenetileg az IFOR/SFOR-erők részére, és egy műszaki zászlóaljjal járult hozzá a Camp David-i egyezmény megvalósításához. A boszniai rendezésben való részvétel rendkívül fontosnak bizonyult, mert az ország – egy NATO vezette művelet részeként – rendkívül sikeresen demonstrálta hozzájárulási képességét egy európai válsággóc felszámolásához. Ma már történelmi tényként kezelhető, hogy ennek a hozzájárulásnak komoly súlya volt Magyarország NATO-tagsági meghívásában.

A Balkánon zajló válságok megoldásában és rendezésében való részvétel 1996-tól kezdve prioritása a magyar biztonságpolitikának. A Magyar Honvédség 1999 óta a NATO valamennyi szárazföldi katonai békeműveletében részt vesz. Magyar katonai erők szolgáltak és szolgálnak Koszovóban (*Kosovo Force – KFOR*), Albániában (*Albania Force – AFOR*), Macedóniában (*az Amber Fox, az Essential Harvest és az Allied Harmony* elnevezésű feladatokban) és Boszniában (*Stabilisation Force in Bosnia and Herzegovina – SFOR; European Union Forces in Bosnia and Herzegovina – EUFOR*). 2003-tól a Magyar Honvédség veszélyesebb katonai békeműveletekhez is hozzájárult. 2003-ban és 2004-ben Irakban magyar szállítózászlóalj működött, amely a

lengyel vezetésű nemzetközi hadosztály logisztikai támogatását végezte. 2003-tól magyar katonák szolgálnak Afganisztánban is, ahol a NATO ISAF (*International Security Assistance Force – Nemzetközi Biztonsági Segélynyújtó Erő*) művelet részeként először Kabulban őrzés-védelmi, egészségügyi, repülőtér-műszaki feladatokat láttak el, szerepet vállaltak a német tartományi újjáépítési csoportok (*Provincial Reconstruction Team – PRT*) munkájában, 2006-tól pedig önálló PRT-t működtetnek a Baglán tartománybeli Puli-Humriban.

Európai uniós tagságunk óta (2004. május. 1.) egy század erővel veszünk részt az EU Althea műveletében, szakértőket biztosítottunk az EU szudáni (dárfúri) missziójához (*African Union Mission in the Sudan – AMIS*) és a macedóniai művelethez. 2005-től Magyarország részese a kongói EU-misszióknak és szakembereket küldött a legújabb csádi műveletbe is. Az ENSZ-, NATO-, EU- feladatokon kívül magyar katonák szolgálnak EBESZ-missziókban, az Afrikai Uniót támogató (EU–AU) műveletekben és más nemzetközi megállapodásokon alapuló békefeladatokban.

A katonai klasszifikáció szerint a béketámogató műveletek magukban foglalják a békefenntartást (megfigyelés, szétválasztás, átalakítás támogatása, fegyverzet-ellenőrzés), a békekikényszerítést, a konfliktus-megelőzést, a humanitárius feladatokat és a békeépítést. A magyar missziós részvétel eddig alapvetően a békefenntartási tevékenység különböző formáira és a humanitárius feladatokban való részvételre összpontosult. A magyar PRT 2006. évi létesítésével tovább bővült az MH békefenntartói „palettája”, hiszen ezzel a feladattal a katonák (és civilek) az afganisztáni békeépítés feladataiban is részt vesznek. Békekikényszerítési, valamint harci feladatoktól az MH – elsősorban a politikai döntések következtében –

mindeddig tartózkodott, de megkezdődött azon katonai képességek kiépítése – különleges műveleti zászlóalj (*Special Operations Forces – SOF*), terrorizmus elleni harcra való felkészítés, emberi felderítés (*Human Intelligence – HUMINT*), harci támogató al egységek stb. –, amelyek majd lehetővé teszik az „éles” terroristaellenes műveletekben, lázadók elleni harcokban való részvételt. Ez a képességfejlesztés teszi lehetővé 2008-tól a különleges műveleti és tanácsadói, kiképzést segítő (*Operational Mentor and Liaison Team – OMLT*) feladatok elvállalását.

Magyar részvétel a nemzetközi békeműveletekben

A Magyar Honvédség 2007–2008 fordulóján *négy kontinensen, 14 országban és 28 misszióban* 1034 fővel vett részt békeműveletekben. Ez a jelenlét az egyfős szakértői, törzstiszti képvisellettől a zászlóalj nagyságú hozzájárulásig terjed.

Az elmúlt hat évben a Magyar Honvédség nemzetközi feladatrendszere lényegesen megváltozott, a békeműveletekhez való hozzájárulás a 2002. évi 700–720 fő helyett 1000 fő körül stabilizálódott. Magyarország tudatosan dolgozik azon, hogy ezt a hozzájárulást a változó válságkezelési környezetben tartósan, nemzetközi és nemzeti szempontból egyaránt a leghatékonyabban biztosítsa. A magyar békefenntartók többsége (több mint 70 százaléka) NATO-misszióban szolgál, ami kifejezi Magyarország szövetségesi elkötelezettségét, a közösségi feladatokhoz való hozzájárulási szándékát és képességét. NATO-műveleti jelenlétünk elsősorban a Balkánra koncentrálnak, ahol csapathozzájáruláson kívül részt veszünk a legtöbb NATO-parancs-

nokság (Pristina, Szarajevó, Szkopje) és a belgrádi összekötő csoport munkájában.

A kül- és biztonságpolitikai prioritások második helyén Afganisztán szerepel. A magyar részvétel (a magyar békefenntartó erők mintegy 20 százaléka, a NATO-műveletekben szolgálók egyharmada) az ISAF-műveletben jelenleg két pilléren nyugszik: az egyre jobban fejlődő PRT Kabultól északra történő működtetésén, illetve 50 fős egyedi (egészségügyi, törzstiszti, CIMIC, ór- és biztonsági, repülőműszaki) beosztású hozzájáruláson különböző fontos területeken. Hazánk – összhangban a NATO erőfeszítéseivel – éppen ebben a műveleti térségben kíván veszélyesebb, Afganisztán biztonsága szempontjából fontosabb feladatokat vállalni.

Magyarország – a logisztikai zászlóalj 2004 végén történt kivonása után is – aktív szerepet vállal az iraki stabilizációban, amely anyagi támogatásban (77 darab T-72 harckocsi átadása a szükséges javító eszközökkel), a szövetségi kiképzési misszióban (*NATO Training Mission-Iraq – NTM-I*) való részvételben, valamint katonai tanácsadó és összekötő csoport (*Military Advisory Liaison Team – MALT*) biztosításában fejeződik ki.

Az európai biztonság- és védelempolitikában Magyarország azt az alapelvet követi, hogy a nemzeti érdekektől függően különböző mértékű szerepet vállal a katonai műveletekben. Ennek következtében a magyar uniós békefenntartói jelenlét szerény (összes nemzetközi hozzájárulásunk kevesebb, mint egytizede), bár egy század részt vesz az EUFOR-ban, Boszniában, továbbá törzstisztek, szakértők is tevékenykednek a kongói és 2008-tól a csádi misszióban. Ugyancsak mérsékelt a magyar hozzájárulás az ENSZ- (10 százalék) és EBESZ-műveletekhez (ez utóbbiban a részvételünk csak jelképes). Végül a

Magyar Honvédség kétoldalú együttműködési szerződések alapján is részt vesz békeműveletekben – MFO (*Multinational Force and Observers*)-misszió a Sínai-félszigeten, a terrorizmus elleni harc koordinációja az Egyesült Államokbeli Tampa-ban —, de ezen hozzájárulások aránya az összlétszámot tekintve csekély.

A változó missziós nemzetközi követelményrendszer és az ezerfős magyar kormányzati ambíciószint újra és újra felveti a kérdést, hogyan lehetne a magyar békefenntartói jelenlétet lehetőségeinknek és képességeinknek megfelelően dinamizálni, az elért eredményeket tovább javítani. Nem vitatható ugyanis, hogy az elmúlt években tett vállalásainkkal (Irak, Afganisztán, iraki kiképzési művelet, afganisztáni PRT) Magyarország NATO-beli megítélése javult, és a többi nemzetközi partner is (EU, ENSZ, EBESZ) a biztonság támogatójaként tekint ránk. A biztonság- és védelempolitika prioritásainak újrafogalmazására és egy középtávú békeműveleti

Magyar békefenntartói hozzájárulás nemzetközi szervezeteknél

- ENSZ (UNFICIP, UNIMOG, UNMIK, MINURSO, UNIFIL) – 101 fő: békefenntartó század, megfigyelők, összekötők, Cipruson szlovák-magyar zászlóalj.
- EBESZ – 2 fő: megfigyelők, tanácsadó
- EU (Szarajevó, EUFOR, Kongó) – 157 fő: katonai század, törzstisztek, tanácsadók, az olasz IPU (Integrated Police Unit, többnemzeti speciális egység) alárendeltségében.
- NATO (NTM-I, KFOR, ISAF, NHQS) – 731 fő: ór- és biztosító zászlóalj, reagáló század, egészségügyi labor, PRT, törzstisztek és tiszthelyettesek, az olasz vezetésű MNB SW (Multinational Brigade Southwest) alárendeltségében. A PRT magyar keretek között, nemzetközi részvétellel működik.
- Egyéb (MFO; Tampa, Florida) – 43 fő: katonai rendőri szakasz, többnemzeti erők részeként. Az MFO-ban 15 rendőr is szolgál.

Forrás: HM

stratégia kidolgozására van szükség ahhoz, hogy a Magyar Honvédség továbbra is aktív szerepet vállalhasson a nemzetközi békefenntartásban, a béketámogatási műveletek szélesebb spektrumában. Ezen kívül sokat kell dolgozni a szövetségi, a két- és többoldalú nemzetközi kapcsolatrendszerben, hogy Magyarország igényes, szövetségi és nemzeti szempontból egyaránt értékes, időbeni és látványos felajánlásokat tudjon tenni, illetve vállalni.

A békeműveletek előtérbe kerülése a biztonság- és védelempolitikában

A rendszerváltás utáni haderőreformokat kísérő politikai és szakmai viták során legalább két kérdés mindig makacsul visszatért a haderő-átalakítások tervezése során: mekkora és milyen legyen a „kisebb, működőképesebb és finanszírozhatóbb” haderő, illetve milyen feladatrendszert kell a honvédségnek ellátni a változó biztonságpolitikai környezetben. A vitakérdésekben nyilvánvalóan a haderő rendeltetésének van prioritása, hiszen a politika, a kormányzat által meghatározott feladatoknak megfelelően kell a hadsereget „mérétezni”, fejleszteni, felszerelni és kiképezni. A nemzetközi békefenntartásban való részvétel, a nemzetközi feladatrendszer elsőbbsége folyamatosan alakult ki Magyarországon, ami a biztonság- és védelempolitikai gondolkodás evolúciós fejlődésének sikeres „terméke”.

Az első kormányzati ciklusban a békefenntartás még nem élvezett prioritást a katonai feladatok között, hiszen a semlegességgel kapcsolatos politikai viták, a körkörös védelmi doktrína (önálló nemzeti alapokra épülő honvédelmi politika) kormányzati rangra emelése az országvédelmet, az ország területi épségének és la-

kosságának védelmét tekintette a legfontosabb feladatnak. A biztonság- és védelempolitikai dokumentumok ebben az időszakban a békefenntartással kapcsolatban még csak elvi követelményeket fogalmaztak meg. Előírták, hogy a fejlesztési feladatokat úgy kell végezni, hogy a haderő illeszkedjen a korszerű nyugati katonai együttműködés követelményeihez, és alkalmas legyen a nemzetközi válságkezelésben, békefenntartásban és béketeremtésben való részvételre. Ebben az időszakban a magyar békefenntartók megjelenése a nemzetközi válságövezetekben még erőtlén és esetenkénti jellegű volt.

A politikai gondolkodásban és a katonai feladatrendszerben a NATO-tagság politikai célja hozott gyökeres változást. 1998 végén a Magyar Országgyűlés elfogadta az új biztonság- és védelempolitikai alapelveket, amelyek már azt rögzítették, hogy a Magyar Köztársaság biztonságát két alapvető pillérre, a nemzet önerejére, illetve az euroatlanti integrációra, a nemzetközi együttműködésre kell építeni. A koszovói válságban Magyarország már megbízható szövetségesként viselkedett: 1998–1999-ben a parlament engedélyezte a magyar légtér és a magyar repterek használatát a szövetségi gépek számára, és több NATO-műveletben (AFOR, KFOR) megszavazta a magyar katonai részvételt.

A nemzetközi békefenntartással kapcsolatos politikai konszenzus 2001 után kezdett „repedezni”. Bár a politikai pártok egyöntetűen elítélték az USA elleni szeptember 11-i terrortámadást, a kormány nem adott harcoló erőt a Tartós Szabadság Hadművelet (*Operation Enduring Freedom – OEF*) terrorizmus elleni műveleteihez, és az ISAF biztonsági segélynyújtó műveletéhez is csak egészségügyi kontingenssel járult hozzá. A kormány első ízben 2002-ben dolgozta ki a Nemzeti Biztonsági Stratégiát,

amely megerősítette Magyarország euroatlanti és nyugat-európai elkötelezettségét, tovább finomította a globális kihívásokkal és veszélyekkel kapcsolatos nemzeti álláspontot. A dokumentum azonban nem kapott négypartii jóváhagyást, mert a kormánypártok és az ellenzék nem értett egyet a haderő feladatrendszerének és fejlesztésének egyes kérdéseivel. A hatalomra került szocialista-liberális kormány átdolgozta ugyan a biztonsági alapidokumentumot, a jóváhagyás (2004) azonban megint politikai konszenzus nélkül valósult meg. A kormány a politikai véleménykülönbségek ellenére egy önkéntes, képességalapú, finanszírozható haderő létrehozását célozta meg, aminek elérése érdekében 2002 júliusában elrendelte a védelmi felülvizsgálatot.

Az új haderő-áttekintés a Magyar Honvédség feladatait a nemzetközi válságkezelés irányába mozdította el, és a feladatok többségét már „külföldi” műveletekben való részvételként fogalmazta meg. A védelmi felülvizsgálat során az ellenzék támadta a külföldi műveletek felé történő nyitást, nem értett egyet a haderő nemzetközi követelmények szerinti átszervezésének felfogásával. A politikai viták ellenére a koncepciót végül az Országgyűlés elfogadta és az új honvédelmi törvénnyel legitímálta. A haderőben megkezdődött az új missziós képességek fejlesztése (könnyűlövészerők, különleges műveleti zászlóalj, CIMIC-, PSYOPS (Psychological Operations)- és HUMINT-csoportok, víztisztító képesség, egészségügyi képességek stb.), amelyeket a hadsereg vezetése azonnal tesztelt a nemzetközi békeműveletekben.

2004. november 3-án – 136 év után – megszűnt a sorkötelezettség a Magyar Honvédségben, és az önkéntessé váló haderő humán szempontból is megkezdte felkészülését a tartós, nagy létszámú, új kihívásokat jelentő békefenntartási feladatokra.

Az évtized közepétől a külföldi feladatvállalásokat egyre nagyobb politikai egyetértés övezte, és az elmúlt évi vállalások azt mutatják, hogy a hadsereg nemzetközi alkalmazását illetően politikai megegyezés alakult ki a parlamenti pártok között. Az új kormányprogram a haderőt már egyértelműen az új típusú fenyegetések elleni harcra akarja felkészíteni, és előírja, hogy a kormányzati ciklus végére (2010) a honvédség hatékonyabb szervezettel, jobb katonai képességekkel, javuló interoperabilitással rendelkezzen. A területvédelem versus missziós alkalmazás vitát lezárta azzal, hogy meghátározta a hadsereg expedíciós képességeinek fejlesztését. A kérdés már csak az, hogy az öt parlamenti politikai párt mikor fogadja el az ezt a felfogást tükröző kormányzati és országgyűlési dokumentumokat.

Jogalkotás a missziók szolgálatában

A békefenntartással kapcsolatos politikai gondolkodás fejlődése a jogalkotás változásán mérhető le a legjobban. A magyar honvédelmi jogrend és belső szabályozás 1999-ig alapvetően a területi országvédelem feladatait írta le, és minden külföldi misszióhoz parlamenti jóváhagyásra volt szükség. A NATO-csatlakozás jogszabályalkotási munkálatai (1998–2000) több tekintetben könnyítették a békemissziós mozgásteret (például a parlamenttől a kormány hatáskörébe kerültek a határátlépéssel járó külföldi csapatmozgások), de az 1990-es évek elején meghonosított parlamenti engedélyezési forma nehézkessé és hosszadalmassá tette a magyar katonák külföldi missziókba küldését. Ez különösen sok problémát okozott a NATO-műveletekben való részvételről szóló politikai döntéseknél. Ezért a jogalkotás az elmúlt évek során a nemzetközi műveletekben

való részvétel törvényi szintű újraszabályozására, valamint a missziós tevékenység végrehajtási feltételeinek javítására irányult. Mivel a külföldi műveletekben való részvételt korábban csak a parlament engedélyezhette, először az alkotmányt kellett módosítani. Az Országgyűlés 2003 végén és 2006 februárjában módosította az alkotmányt, amivel a kormány hatáskörébe utalta a magyar katonák külföldre küldését NATO- és EU-műveletek esetében.

A kormányzati-politikai döntéseket elősegítő jogszabály-módosítások mellett a honvédelmi igazgatás lényegesen módosította a szolgálati jogviszonyt szabályozó törvényeket és rendeleteket is. Korábban Magyarországon a honvédelmi törvény nem engedélyezte a sorkatonák külföldre küldését. Ennek következtében az MH nem tudott szervezetszerű alegységeket külföldre küldeni, hiszen a zászlóalj, század, szakasz sorkatonai beosztásait mindig más alegységektől, egységektől kellett odavezényelni. A nem szervezetszerű békemissziós alegységek alkalmazása ilyenformán igen alacsony hatékonyságú volt, hiszen a külszolgálatról visszatérő alegységek szétszéledtek, „szétporladtak”, és a felkészítésükre, felszerelésükre fordított idő és pénz, valamint a külföldi szolgálati tapasztalat nem hasznosult a hadsereg számára. Ez a probléma volt egyébként az egyik oka annak, hogy előre hozták az önkéntes haderő bevezetésének időpontját.

A katonák jogállási törvényét a parlament 2004 és 2007 között többször is módosította. Nagyon fontos változás volt, hogy az önkéntesség helyett már parancs alapján is lehetővé válik a magyar katonák külföldi kihelyezése. Bár az MH a missziós feladatoknál továbbra is igyekszik az önkéntesség elvét követni, a váltások időbeni megtervezése, az egységek, alegységek „korai” kijelölése eredményesen bizto-

sítja a szervezetszerű katonai elemek rotációját, új feladatok vállalását. Az önkéntes haderő szempontjából fontos módosítás az is, hogy a hivatásos és szerződéses katonákon kívül önkéntes tartalékos katonák is részt vehetnek nemzetközi katonai feladatokban. A haderő expedíciós jellegének erősödését a 2006. január 1-jén életbe lépett új szolgálati szabályzat is kifejezi, amely részletesen szabályozza a külföldi szolgálatteljesítés feltételeit, tartalmazza a nemzetközi hadviselési szabályokat és egyezményeket.

Az MH békeműveleteiben beállt változásokat a honvédelmi jogalkotás folyamatosan követi, módosítja az országgyűlési vagy kormányhatározatokat, elkészíti a végrehajtáshoz szükséges jogszabályokat. Az utóbbi időben a NATO és az EU keretein belül előtérbe kerültek a stratégiai légi és tengeri szállítási kapacitások biztosítására irányuló nemzetközi megállapodások. Az afganisztáni ISAF-műveletben való részvétel biztosítása érdekében például a HM több légihíd-megállapodást írt alá (német–holland–norvég–dán légihíd, NATO–kanadai–német légihíd). Sikeresen folyik a C–17-es pápai légi bázissal kapcsolatos előkészítő munka, és az érdekelt nemzetek várhatóan 2008 közepén aláírják az együttműködési megállapodást (MOU). Folyamatban van a nehéz légi szállítóezred működtetéséhez szükséges NATO-szervezetek (NAMO, NAMA) létrehozása. Mindez a jövőben jelentősen megkönnyíti a távoli, csak légi úton elérhető missziók váltását, logisztikai biztosítását. A jogalkalmazási munka fejlesztése tovább folyik, változatlanul fontos feladat a külföldi missziós katonai szolgálat szabályainak kiegészítése, aktualizálása, a centralizált központi szabályozás leépítése, a helyi parancsnokok jogi, gazdasági és pénzügyi önállóságának növelése.

A haderő nemzetköziesedése

A békeműveletek teljesen átalakították a magyar haderő mindennapjait, a szolgálati viszonyokat, a kiképzést, a feladatok minden oldalú biztosítását. A missziók a kihívások, a jobb fizetés, a változatos szolgálati feladatok miatt vonzóak a katonák körében, fontos regrutációs szempontnak számítanak, de a kondíciók javítása állandó feladatot jelent.

A békefenntartási sajátosságok miatt a szárazföldi csapatoknál 2004-ben bevezették a hármas ciklusú működést, kiképzést: hat hónap kiképzés és felkészülés a misszióra, hat hónap missziós tevékenység, hat hónap pihenés, illetve harcfelelőkre való kiképzés. A felkészítésnél egyre inkább dominálnak a végrehajtói szinten megtanult és bevált (*bottom-up*) módszerek, a műveletspecifikus megoldások, a *warrior* típusú kiképzési eljárások. A „szakosodott” – különleges műveleti, könnyű vegyes, műszaki, egészségügyi, logisztikai stb. – egységek kiképzői, szakemberei, a missziót megjáró katonák rendszeresen részt vesznek a kihelyezendő kontingensek felkészítésében. A békefenntartói kiképzést az Összhaderőnemi Parancsnokság szervezi, míg az egyéni ENSZ-, EBESZ-, EU-, NATO-törzstisztek és szakértők felkészítését – az MH Műveleti Központ útmutatása alapján – az MH Békétámogató Kiképző Központ végzi.

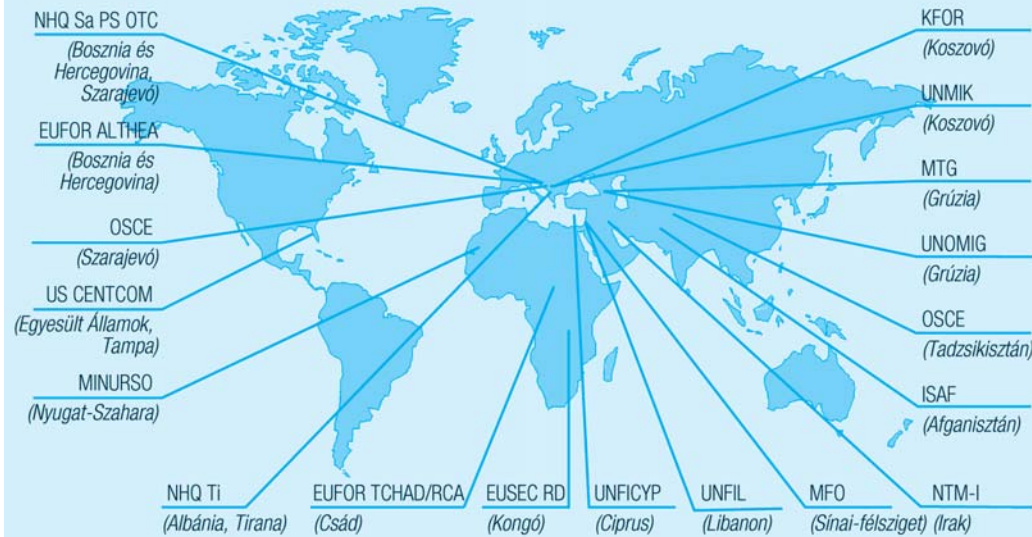
A kiképzés egyre inkább nemzetköziesedik, mivel a magyar erők általában szövetségi alárendeltségben vagy multinacionális formációkban vesznek részt a békefenntartásban. Egyes missziókban (Ciprus, KFOR, EUFOR) a feladatvállalás már eredendően közösen valósul meg, amely természetesen közös kiképzést foglal magában. Az elmúlt években különösen a magyar–olasz–szlovén Többnemzeti Szárazföldi Erő (*Multinatio-*

nal Land Force – MLF) keretén belüli együttműködés hozott új szintet a békefenntartásba. 2007 második félévében az MLF adta a többnemzeti EU-harcsoportot, és szintén ez a kooperáció lesz az alapja a 2008 közepén Koszovóban felálló magyar manőver zászlóaljnak is. Az internacionalizálódott kiképzést az is erősíti, hogy a NATO Reagáló Erőkhöz (*NATO Response Force – NRF*), illetve az EU-harcsoporthoz (*EU Battle Group – EU BG*) felajánlott erőket – készenléti szolgálatuk letöltése után – rendszerint azonnal vagy rövid időn belül békefenntartó műveletben alkalmazták, így a nemzetközi keretben és szolgálatban szerzett kiképzési eredmény a misszióban is hasznosul.

A nemzetközi missziókban fontos feltétel az együttműködési képesség, amelyre az MH a NATO-tagságra való felkészülés időszakától kiemelt figyelmet fordít. A missziókban részt vevő erők általában a legjobb (sokszor legújabb) felszerelést (tereptarka gyakorlóruházat, szükség szerint sivatagi és trópusi kiegészítőkkal, Gepárd M-1 puska, KPG-9 géppisztoly, egyéni figyelőműszerek, multispektrális álcázóruha, 93.M. védőruha és gázálc stb.), új vagy felújított gépjármű és harci-technikai eszközöket (Mercedes és VW autók, BTR-80/80A harcjárművek), V-SAT műholdas híradó- és informatikai rendszereket kapnak. A katonák elhelyezése általában magyar (Priština, Puli Humri) vagy külföldi (Szarajevó, Pec) táborokban, konténerekben történik. A fejlesztésre fordított költségvetési források egy része szintén a békefenntartás általános és specifikus feladataira fordítódik. Az MH éves missziós költségvetése folyamatosan növekszik, a technikai fejlesztési és logisztikai költségeket is figyelembe véve – a becslések szerint – meghaladja az éves védelmi költségvetés 10 százalékát.

A békemissziós tevékenység távolságának növekedésével lényegesen átalakult a

A Magyar Honvédség részvétele béketámogató műveletekben

műveletek logisztikai biztosítása. Az IFOR/KFOR-feladatban az MH még önálló nemzeti logisztikai ellátást végzett (minden utanszállítási feladat Magyarországról történt), a KFOR-műveletben viszont már megjelentek a multinacionális és polgári cégeknek kiszervezett logisztikai ellátási eljárások és megoldások. Irakban már egyes, nemzetközi (amerikai–magyar) logisztikai rendszer működött, amely nagyban épített az ott lévő magyar logisztikai zászlóalj képességeire. Afganisztánban a logisztika (az alapvető nemzeti ellátási cikkek kivételével) már teljesen a nemzetközi rendszerbe való bekapcsolódással (Supreme AG nemzetközi cég) működik. Különösen nagy feladatot jelentett a Magyarországtól egyre távolodó missziók közlekedési-szállítási feladatainak megoldása, amelyet a közlekedési szolgálat teljesen multinacionális rendszerben (NATO/EU közlekedési bizottságok, külföldi szállítványozó cégek) old meg. A csapatok béke-

fenntartási körzetbe való kijuttatása nemcsak szárazföldi (vasúti, közúti) vagy légi úton, hanem Irak esetében például (az első világháború óta első alkalommal) tengeri szállítással valósult meg.

Az elmúlt 15 évben folyamatosan változott a békefenntartás haderőn belüli irányítása és vezetése. Az 1990-es évek elején még csak ad hoc operatív csoport végezte a missziós feladatok szervezését, az információk gyűjtését és feldolgozását, a végrehajtási feladatok irányítását. Később a missziók irányítására létrejött az MH Műveleti Központ, majd az MH Összhaderőnemi Központ (MH ÖHK). A HM 2005. évi átszervezésénél az MH ÖHK-át integrálták a Honvéd Vezérkar (HVK) J3 hadműveleti divízióba, amely HM HVK Műveleti Főcsoportfőnökség néven – szolgálati elöljáróként – átvette a béketámogató műveletek irányítását és vezetését. A 2006. évi új HM-konceptió – a katonai vezetés átszervezésének részeként – ismét létrehozta az

MH Műveleti Központot. A missziós irányítási-vezetési tevékenységben 2004-től bevezették a NATO-ban honos „támogató-támogatott” irányítási modellt (Supported & Supporting Relations) is, amely a horizontális együttműködési kapcsolatrendszerben eredményesen támogatja a műveletek minden oldalú biztosítását.

A békeműveletek központi katonai feladatok közé sorolása megváltoztatta a missziós katonákkal és családtagjaikkal kapcsolatos viszonyt. A HM 2003-tól minden évben megszervezi a külföldön szolgálatot teljesítő katonák családtagjainak a missziós karácsonyi ünnepséget, hozzálátott a családsegítő szolgálat kiépítéséhez. Új kitüntetések alapított, a toborzási munkában kiemelt helyre tette a békefenntartói nemzetközi helyállást. 2005-től ünnepli május 29-ét, a békefenntartók nemzetközi napját, amelyet az ENSZ közgyűlése 2002-ben emelt hivatalos megemlékezéssé. A missziót megjárt katonákat, rendőröket és civileket a 2007-ben megalakult Békefenntartók Bajtársi Közhasznú Egyesülete, valamint a Magyar Tartalékos Katonák Szövetsége (MATASZ) békefenntartói tagozata próbálja összefogni, a tapasztalatokat feldolgozni és civil szerveződésként a speciális érdekvédelmet ellátni. A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem pedig 2009-től a biztonság- és védelempolitikai mesterszakon nemzetközi katonai szakirányként megkezdi a missziós ismeretek egyetemi szintű, szisztematikus oktatását.

Új kezdeményezések

Az elmúlt évben a honvédelmi miniszter különböző NATO-vezetői fórumokon számos új hozzájárulást jelentett be, amelyek elsősorban afganisztáni jelenlétünket erősítenék. Afganisztán ma a NATO legfontosabb politikai prioritása, ezért a szövetség jelentős erőfe-

szítéseket tesz a biztonsági helyzet javítására, az afgán nemzeti haderő felkészítésének gyorsítására, a rekonstrukciós és humanitárius erőfeszítések támogatására. A biztonsági helyzet romlásának megakadályozására az Észak-atlanti Szerződés Szervezete további 7500 katonát tervez a térségbe irányítani a ma már 43 ezer fős ISAF megerősítésére. Különösen szeretné javítani a lázadó tálib erőekkel és terroristákkal szemben folytatott hagyományos és aszimmetrikus hadviselési képességeit.

A másik oldalról a NATO azt is célul tűzte ki, hogy felgyorsítja a mintegy 50 ezer fős afgán nemzeti haderő felkészítését, harcképességének növelését a műveletekben való aktívabb szerepvállalás érdekében. Az afgán hadsereg harcképességének javítására a szövetség egy újfajta szervezeti-működési formát talált ki, a már említett OMLT-ét. A maximum szakasz nagyságú erő (15-25 fő, de a nemzeti biztosítású elemekkel a létszám 40-50 főre is felmehet) együtt települ és tevékenykedik az afgán katonai egységekkel (zászlóaljakkal), és „belülről” segíti a szervezet katonai kiképzését, felkészítését, az egyes műveletek tervezését és végrehajtását, a NATO-erőkkel való együttműködést. A kalkulációk szerint mintegy 120 „omlette” lenne szükség ahhoz, hogy a speciális felkészítésű, „beágyazott” kiegészítő erők rövid idő alatt lényeges pozitív hatást tudjanak gyakorolni az afgán hadsereg katonai képességeinek fejlesztésére, a műveleti tevékenység tervezésére, szervezésére és végrehajtására.

Magyarország e két fontos területen tett vállalásai (különleges műveleti csoport, illetve a műveleti tanácsadó és összekötő csoport) jól illeszkednek a NATO erőfeszítéseire. A felajánlott különleges műveleti csoport ősztől az amerikaiakkal együtt elsősorban Kabul térségében fog küzdeni a lázadókkal, de alkalmazásához Magyarország

semmiféle nemzeti korlátot nem vezetett be, vagyis elvileg Afganisztán egész területén bevethetők lesznek. A határozatlan időre vállalt feladat „merítési” bázisát a 34. Bercsényi László Különleges Műveleti Zászlóalj fogja adni. A HM tárgyalásokat folytat több OMLT lehetséges felajánlásáról is, amelyekből egy északon tevékenykedő lövész tanácsadó csoportnak az év második felében történő útnak indítása szintén biztosnak tűnik. E két vállalásnak nem is annyira a nagysága, hanem harci jellege, veszélyessége és bonyolultsága az érdekes. Úgy tűnik, hogy ezen felajánlásokkal a kormányzat szakított a „no loss” szakpolitikával és igyekszik felzárkózni azon közép- és kelet-európai országok mellé, amelyek már adtak harcoló erőt a szövetségnek.

A harci felajánlásokon kívül Magyarország októberben átveszi a kabuli nemzetközi repülőtér (ISAF KAIA) irányítását és működtetését, amely fontos és igényes szakfeladatot jelent. A magyar „afgán”-csomaghoz NATO-forrásokból történő felújítás után négy helikopter (két szállító és két harci helikopter) felajánlása, valamint az afgán hadsereg harci-technikai (harckocsik, fegyverek, lőszer, ruházati felszerelések stb.) segélyezése is hozzátartozik. Különösen jelentős lenne a helikopterek felajánlása, hiszen ez lenne a honvéd légierő első műveleti alkalmazása, és a forgószárnyasok kitelepítése jelentős létszám (100-150 fő) és repülőműszaki logisztikai kapacitás kitelepítését jelenthetné. Ha valamennyi felajánlás realizálódna, akkor ISAF hozzájárulásunk beérné a balkánit, de az afganisztáni magyar létszám szerényebb esetben is legalább 100 fővel emelkedne.

Jelentős átalakítás várható a KFOR-műveletben is. A politikai és katonai vezetésnek régi terve, hogy a szétaprózott, kevésbé látványos hozzájárulások helyett egy nemzeti zászló felmutatására alkalmas magyar zászlóalj-harccsoportot hoz-

zon létre Koszovóban. (Az első tervek 2006-ra készültek el.) A koncepciónak az a lényege, hogy a különböző koszovói katonai erőket (a priština-i őr- és biztosító zászlóalj, egészségügyi labor, a peci lövészsquad) egy önálló megjelenésű magyar manőverzászlóaljjá alakítsák át, amely a nyugati KFOR-erő részeként (KFOR TFW) Pecben látna el katonai feladatokat. A koszovói békefenntartó erők transzformációja nem kis feladat, a NATO-val, MLF-nemzetekkel kapcsolatban körültekintő katonai diplomáciát és pontos szervezőmunkát igényel. Az egy évre vállalt feladat nemcsak katonailag jelent újat, hanem a teljes logisztikai háttér átszervezését is igényli. Az előkészületek jól haladnak ahhoz, hogy a manőverzászlóalj 2008 júliusától megkezdhesse a szolgálatát.

A minőségileg új békefenntartási feladatok végrehajtása számos új kihívás elé állítja a honvédséget. A veszélyes harci feladatok folyamatos rotációja érdekében bővíteni kell a bevonható erők nagyságát (jelenleg gyakorlatilag három zászlóaljból lehet „rekrutálni” a SOF- és OMLT-csoportok állományát), erkölcsileg és anyagilag is meg kell majd különböztetni az ott szolgálatot teljesítők munkáját. Az afganisztáni és koszovói átalakításokat célszerű összekapcsolni az egész békefenntartás komplex felülvizsgálatával, a régóta meglévő problémák megszüntetésével. Csak így lehet megelőzni a missziós fáradtság itt-ott már jelentkező jeleit, a logisztikai rendszer hiányosságait, valamint a visszailleszkedés problémáit.

Javuló szövetségi megítélés

A NATO és a szövetségesek magyar békefenntartási teljesítményének megítélése lényegében nem különbözik a magyar értékeléstől. A politikai és katonai „osztályzat” min-

dig a hozzájárulás időszerűségétől, nagyságától és fontosságától függ. A szintén átalakuló NATO a műveleti hozzájárulásokat egyrészt a magyar nemzeti lehetőségekhez, másrészt az újonnan felvett NATO-tagok: a hármak (Lengyelország és Csehország), illetve a tízek (hármak plusz a balti országok, Szlovénia, Szlovákia, Románia és Bulgária) teljesítményéhez hasonlítja. A közép-kelet-európai országok „induló” helyzete sok tekintetben hasonló (vagy örökölt szovjet típusú haderő, vagy újonnan létrehozott nemzeti hadsereg), ezért az eredmények, a problémák és a tapasztalatok értékelése lehetővé tesz szofisztikáltabb összehasonlítást. Az ilyen szakmai elemzések már jobban árnyalhatják a békefenntartással kapcsolatos nemzeti önértékeléseket.

A szövetség a békeműveletekhez történő hozzájárulást két időszakra osztja. Az első időszak 1995-től 2004-ig tart, és a balkáni missziókat (alapvetően IFOR, SFOR, KFOR), míg a második időszak, az „új időszakítás” a földrajzilag jóval távolabbi műveleteket foglalja magában (OEF, ISAF, Operation Iraqi Freedom – OIF) és 2001-től napjainkig tart. Mindkét időszaknak vannak olyan általánosítható tapasztalatai, amelyek szinte valamennyi térségbeli országra érvényesek, de rekonstruálhatók olyan értékelések is, amelyek országspecifikusak, csak Magyarországra igazak.

Egységes a külföldi megítélés abban, hogy a balkáni műveletek az új tagországok számára kitűnő kiképzési-felkészítési lehetőséget biztosítottak, egyfajta „kiképző laboratóriumként” szolgáltak, amely nélkül nem tudtak volna helytállni a jóval távolabbi, veszélyesebb és nehezebb operációkban. Bár a balkáni műveletek is a szövetségi felelősségi területen kívüli (*out-of-area*) missziók voltak, de a földrajzi közelség miatt az új NATO-tagok jobban értették őket, könnyebben megtalálták a

nemzeti érdekeket és kapcsolódásokat. Az évek során az aspiráló, majd taggá vált országok felismerték, hogy a tartós békeműveletekre a sorozott haderő egyre kevésbé alkalmas, az expedíciós műveletekhez gyorsan telepíthető, saját logisztikával rendelkező, kiválóan felkészített, rövid idő alatt alkalmazható állandó haderő kell. A boszniai és koszovói tapasztalatok egyenesen katalizálták a nemzeti haderő-átalakítási és reformfolyamatokat. Ez magyar szempontból is könnyen belátható, elég csak az 1999-ben elrendelt stratégiai felülvizsgálatra gondolni, amelynek közvetlen kiváltója a magyar légierő – technikai hiányosságok miatti – kényszerű földön tartása, illetve a magyar KFOR-kontingens nehézkes priština-i kitelepítése volt. Az is közös tapasztalat volt, hogy a területvédelemre felkészített haderő „átállítása” expedíciós hadsereggé sok időt és még több költségvetési forrást igényel. Különösen a KFOR-műveletben tapasztalt interoperabilitási problémák – korszerű híradóeszközök hiánya, a rosszul felfogott alkalmazási szabályok (ROE), a nemzeti korlátozások, felszerelési gondok – tartották állandó „reformnyomás” alatt a nemzeti haderőket. Már az ezredfordulóra megérlelődött az a felismerés, hogy a szövetségnek egyre több rendőri erőre, az ország építését, stabilizációját segítő civil-katonai képességre (CIMIC, civil kapcsolatokat segítő erőkre) van szüksége.

A távoli és veszélyes afganisztáni és iraki műveletek részben megerősítették a balkáni tapasztalatokat, részben pedig új tanulságokkal szolgáltak. A nagy hadszíntéri távolság előtérbe helyezte a stratégiai szállítási kapacitáshiányt, a nagy nemzetektől való függőséget. A 4-5 ezer kilométer távolságban zajló missziók fenntartása, logisztikai biztosítása igen megterheli a katonai költségvetést, amelyre a térség or-

számai szinte azonosan reagáltak. A megnövekedett műveleti költségek csökkentették a modernizációs lehetőségeket, pénzügyi feszültségeket és problémákat indukáltak a rendkívül érzékeny haderő-átalakítási folyamatokban. Több ország nem volt felkészülve az „éles” harci feladatokra, hiányos volt a lázadók elleni harc taktikai felkészítése (2008 januárjában az amerikaiak nyilvánosan bírálták a szövetségeseket a hiányosságok miatt), nehézséget okoznak a felszerelési és kiképzettségi problémák, valamint a rendkívüli időjárási és terepviszonyok. A személyi állományban bekövetkezett veszteségek gyorsan „felélték” a társadalmi támogatottságot, csökkent a missziók hasznossági megítélése, a politikai elkötelezettség az erőfelajánlásokra. A szerzett tapasztalatok kivétel nélkül további reformokra, képességfejlesztésekre és jobb együttműködésre ösztönözték a kelet-közép-európai országokat, köztük hazánkat.

Magyarország „országspecifikus” szakmai megítélése egy kicsit kritikusabb, mint ahogy mi szeretnénk. Az ország IFOR/SFOR-teljesítménye jó megítélést kapott, a szövetségesek elismerik azokat az eredményeket és erőfeszítéseket, amelyeket hazánk a kettős feladatrendszerben (katonai kontingens, befogadó nemzeti támogatás) teljesített. Bíralták azonban a műszaki zászlóalj ideiglenes, alkalmi jellegét és úgy értékelték, hogy a megfelelő szervezeti és rotációs szisztéma hiánya miatt nem volt képes a Magyar Honvédség a műszaki kontingens kinn tartani a boszniai mandátum meghosszabbítása után. A tranzitszállítások, illetve a logisztikai biztosítás területén végzett óriási munkáról rendkívül elismerően szóltak a szövetségesek, de azt is megállapították, hogy a kormányzat nem készült fel kellőképpen a befogadó nemzeti támogatás tárcaszintű koordinációjára, a

magyar jogrend nehezen „fogadta be” a szövetségi feladatok végrehajtását.

A koszovói válság időszakában azért marasztalták el hazánkat, mert nem tudott a két balkáni műveletben 500-500 fős katonai hozzájárulást egy időben fenntartani, és a műszaki zászlóalj 2002. évi kivonását, egy kisebb és olcsóbb katonai rendőri erőre való „becserélését” egyértelműen pénzügyi és szakmai hiányosságokkal magyarázták. Kritika érte Magyarországot a Tartós Szabadság (OEF) afganisztáni művelet időszakában is, mert az ország kis létszámú egészségügyi személyzetet ajánlott csak fel 2002-ben. Ez különösen a két velünk együtt felvett országhoz viszonyítva volt igen szerény hozzájárulás, hiszen Lengyelország 450 főt (közte egy 60 fős különleges katonai csoportot a GROM egységtől), Csehország pedig 400 főt (vegyvédelmi és egészségügyi zászlóaljat) vezényelt az OEF támogatására.

Az iraki műveletben való részvételünket a szövetségesek (amerikaiak) pozitívan értékelték, és jó visszajelzést kapott az is, hogy a logisztikai zászlóalj kivonása mellett hazánk egy századot felajánlott az iraki kiképzési művelethez. Hasonlóképpen sikeres az afganisztáni hozzájárulásunk is, mert a kabuli század gyors kitelepítése 2003-ban, majd pedig a 2006. évi PRT-felajánlás erősítette hazánk pozitív megítélését. Hasonlóképpen pozitív visszhangja volt a 2007–2008. évi ISAF-et erősítő további vállalásoknak.

A magyar békefenntartói hozzájárulás külföldi értékelésének áttekintése is mutatja, hogy a missziókban a szerepvállalás szakpolitikai tudatossága rendkívül fontos, amit csak bátor kül- és biztonságpolitikai döntésekkel, tudatos és következetes katonai képességfejlesztéssel lehet elérni. Folyamatosan és érzékenyen figyelni kell a

szövetségi véleményekre, javaslatokra, megítélésekre, hogy azok felhasználhatók legyenek a magyar békefenntartási elmélet és gyakorlat fejlesztésére.

A jövő kihívásai

Az új kormányprogram változatlanul fontosnak tartja a békefenntartást, és a 2008–2017 közötti időszakban is 1000 katonával kíván hozzájárulni a nemzetközi béke és biztonság fenntartásához. A kormányzati ambíciószint nem könnyen teljesíthető, hiszen a békeművelti prioritások katonai eszközökkel való teljesítése lényegesen változhat az elkövetkező években. Nincs könnyű helyzetben a honvédelmi kormányzat, amikor 2004–2006 után egy újabb középtávú békefenntartási stratégiát kíván összeállítani a 2008-2012-es évekre. Valószínűsíthető, hogy a Balkánon a békefenntartás egyre inkább rendőri, jogi, közigazgatási és újjáépítési irányba mozdul el, amely kevesebb katonát igényel. Ha a közeljövőben Bosznia-Hercegovinában felgyorsul a rendőrségi-belbiztonsági erők átalakítása, néhány év múlva sor kerülhet az EUFOR kivonására. Ez közel 160 fős „rést” ütne az 1000 fős ambíciós listán. Ha a koszovói függetlenségi folyamat a pozitív forgatókönyv szerint fejlődik, akkor a KFOR NATO-misszió gyorsan átalakulhat európai uniós műveletté, amely nemcsak az ott állomásozó magyar erők státuszváltozását vonhatná maga után (megszűnne a NATO-feladat és várhatóan egy ESDP-misszió jönne létre), hanem a létszám csökkenését is. Egy ilyen forgatókönyv esetén a magyar békefenntartási létszám gyorsan 600-700 főre apadna, amely nemcsak nagyságában jelentene problémát, hanem a nemzetközi szervezetekhez való hozzájárulási arányokban is

lényeges módosulást okozna – a NATO rovasára. Egy ilyen csökkenő katonai jelenlétet generáló versenyben nehéz lesz a jelenleg domináló balkáni jelenlétet biztosítani. Ha Magyarország fenn kívánja tartani a NATO-műveletekben való elsőbbségének elvét, akkor a Balkánon várható csökkentést csak az Afganisztánban való jelenlét növelésével kompenzálhatja. Más reális szövetségi művelettel ugyanis nehéz kalkulálni a belátható jövőben. Az amerikai erők kivonása után ugyan elképzelhető egy NATO-szerepvállalás Irakban, illetve vannak sajtóhírek egy formálódó közel-keleti szövetségi műveletről is, de ezek valószínűsége ma még annyira kicsi, hogy nem lehet rájuk missziót tervezni. Ha azonban ezek realizálódnának, azonnali vállalásokat kellene tenni az 1000 fős műveletben tartási követelmény fenntartása érdekében. Mindkét változat esetén, akár afganisztáni kiegészítő szerepvállalásról, akár közel-keleti új vállalásokról is lenne szó, fel kellene gyorsítani a katonai képességfejlesztést, és célszerű lenne egyre inkább a harci képességek kialakítására fókuszálni. A Balkánon várható pozitív változások tehát paradox módon nemcsak a békefenntartási lehetőségeket csökkentenék, hanem nehéz helyzetbe hoznák a jelenlegi, megszokott, több mint 700 fős NATO-hozzájárulást. Ennek viszont súlyos következményei lehetnek, hiszen köztudott, hogy a jelenlegi (az elégtelen katonai költségvetés és a vállalt képességfejlesztési feladatok elmaradása miatti) kritikáknak csak a kiváló művelti hozzájárulásunk miatt van finomra hangolt hangvétele.

A balkáni helyzet pozitív fejlődése megváltoztathatja az uniós békefenntartási vállalásainkat is. Ha Magyarország növelni kívánja a jelenleg marginálisnak tekinthető EU-s részvételét, akkor a közeljövőben nem kerülheti meg a döntést az afrikai EU-

műveletekben fegyveres alegységekkel való részvételről sem. Megvizsgálandó a jelenlegi ENSZ-szerepvállalásunk is, hiszen ha a békefenntartással támogatni akarjuk nemzeti céljainkat (Magyarország pályázik az ENSZ Biztonsági Tanács nem állandó tagsági helyére a 2012-2013-as időszakra), akkor az elkövetkezendő években erősíteni kellene békefenntartói szerepünket a világszervezet műveleteiben. Az új békefenntartási koncepció készítése tehát nem könnyű feladat, hiszen a hozzájárulás nagysága, a műveletek helyszíne és a támogatott nemzetközi szervezetek (NATO, EU, ENSZ, EBESZ) között kellene arányosságot és harmóniát teremtenie. Ez csak akkor lenne lehetséges, ha a Honvédelmi Minisztérium a jelenleginél többet fordítana a missziókra és a katonai képességfejlesztésre.

A jövőbeni békeműveletek szempontjából az is fontos, hogy mennyire lesz tartós, illetve bővülő mértékű az a bátor magyar „felajánlási” szakpolitika, amely a jövőben is valódi harci feladatokat (és háborús kockázatokat) vállal a nemzetközi terrorizmus elleni harcban. Nem lehet attól a körülménytől sem eltekinteni, hogy a jövőben felerősödik az igény civil műveleti képességekre (rendőrök, közigazgatási szakemberek, humán és műszaki szakértők, CIMIC-dolgozók stb.), illetve komplex civil-katonai műveleti erők létrehozására, amelyben felkészítési és együttműködési szempontból a haderőnek is fontos szerepe lesz.

A jövőbeni békeműveleti vállalásokra feltétlenül hatást gyakorolnak a HM költségvetési lehetőségei. Mivel 2004 óta a kormányzati politikában a maastrichti célok el-

érése a stratégiai feladat, nem valószínű, hogy a békefenntartásra a közeljövőben több pénz jut, mint a múltban. Éppen ezért magas intenzitású (nagy költségű) feladatok felvállalása csak kis mértékben várható, és a jövőben is a mai típusú és alacsony intenzitású missziók fognak szerepelni a műveleti palettán. A kormányzati műveleti ambíciószint fenntartása hosszabb távon csak jelentős erőfeszítések révén lehetséges. Azt is kalkulálni kell, hogy ha közben a haderő létszáma is tovább csökken, vagy a szerződéses katonai létszámot attraktivitás hiánya miatt nem lehet feltölteni, az alegységek rotációs forgási sebessége csak korlátozottan növelhető.

Fontos az is, hogy a jövőben ne változzon a honvédelmi kormányzat pozitív figyelme a nemzetközi műveletek iránt. Mindent meg kell tenni azért, hogy a missziós katonák megkapják a legjobb felszerelést és ellátást, itthon a haderő törődjön hozzátartozóikkal, a műveletekből (külföldről) történő hazatérés után legyen a katonának beosztása, tudásukat és tapasztalataikat értékeljék. A csökkenő haderőlétszám miatt újra kell gondolni az önkéntes tartalékos katonák szerepvállalását a nemzetközi missziókban és újra kell építeni a tartalékos erőt.

A békefenntartás a Magyar Honvédség elmúlt évtizedének kétségtelenül legsikeresebb tevékenysége. Az ország eredményesen járul hozzá a nemzetközi válságok megoldásához, a szövetségesi kötelezettségek teljesítéséhez és mindig a szebbik „arcát” mutatja. Nagyon kell figyelni arra, hogy az elkövetkezendő évek átalakítása ezt a jól működő rendszert tovább erősítse. ■